

Λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων

Εκπομπή 79 (4-9-1975)

. Σ Η Μ Α

Ακούτε την λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων - Ποντιακή Ήχώ - που γράφει και επιμελείται ο Στάθης Ευσταθιάδης.

. τό σήμα σβήνει

Αγαπητοί άκροαταί,

Τό πρώτο μέρος της έκπομπής μας, που έχει πάντοτε παραδοσιακό περιεχόμενο, είναι αφιερωμένο στην Παναγία Γουμερά. Θά αναφερθοῦμε στην ιστορία της ομώνυμης ιερής μονής στον Πόντο, την έθνική και λαογραφική της άποστολή, θά σταθοῦμε και στην άνιστόρηση της μονής στην Ελλάδα.

Η Παναγία Γουμερά του Πόντου δέν είχε βέβαια την φήμη της Παναγίας Σουμελά, που η έθνικοθρησκευτική της πανήγυρης είχε παμποντιακό χαρακτήρα. Έν τούτοις και η Παναγία Γουμερά, ξακουστό μοναστήρι στην περιοχή Χαλδίας του Πόντου, άποτελοῦσε πόλον έλξης και συνεκέντρωνε χιλιάδες προσκυνητών από όλες τις περιοχές του Πόντου και ιδίως της Άργυρουπόλεως και των Χερσιάνων.

Στην περιοχή της Μεσοχαλδίας, κοντά στο χωριό Τσίτε, σε τοποθεσία γραφική και επιβλητική ήταν χτισμένη η ιερά μονή της Παναγίας Γουμερά. Πότε άκριβώς ιδρύθηκε δέν είναι γνωστό. Άλλοι τοποθετοῦν την ίδρυσή της στον 10ο αιώνα και άλλοι στην περίοδο της αυτοκρατορίας των Κομνηνών, ήτοι από τό 1204 έως τον 15ο αιώνα. Πάντως, η Παναγία Γουμερά είναι αρκετά παλαιά μονή και δή άνδρωα. Προσέφερε στον βωμό της θρησκείας και του έθνους πολυτιμότατες υπηρεσίες. Δέν ήταν μόνον κέντρο εκκλησιαστικής εκπαίδευσεως, αλλά και γενικότερης έθνικής μορφώσεως.

Οι ιερομόναχοι της Παναγίας Γουμερά είχαν άρτι πνευματική

συγκρότηση. Πολλοί από αυτούς απεστέλλοντο στον χώρο της Μεσοποταμίας και Άλλαχοϋ, Ιεραπόστολοι και έθναπόστολοι ταυτόχρονα. 'Η Παναγία Γουμερά ανέδειξε πολλούς επισκόπους.

Κάθε Δεκαπενταύγουστο στο προαύλιο της Παναγίας Γουμερά έγίνοντο πανυγηρισμοί με έντονο έθνικό περιεχόμενο. 'Ιδίως οι κάτοικοι της Χαλδίας αναβαπρίζονταν στα Ιερά νάματα της θρησκείας και του έθνους και διαδήλωναν την ασάλευτη πίστη τους στις ποντιακές παραδόσεις, τραγουδώντας και χορεύοντας στο πανηγύρι της Γουμερά, επιδεικνύοντας την λεβεντιά τους .

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

'Η μονή της Παναγίας Γουμερά ανήκε στην εκκλησιαστική έπαρχία Χαλδίας με πρωτεύουσα την 'Αργυρούπολη, Κιμισχανά. Διατηρούσε σπουδαίο εκκλησιαστικό εκπαιδευτήριο και αξιόλογη βιβλιοθήκη όχι μόνον με θρησκευτικού περιεχομένου βιβλία αλλά και ιστορικού και λαογραφικού περιεχομένου, διάφορους κώδικες κ.λ.π.. Διατηρούσε επίσης μεγάλους ξενώνες. Οι προκυνηταί εύρησκαν εκεί πλήρη φιλοξενεία.

Οι Πόντιοι κάτω από τη Ζύγανα, κατεφορίτ', τό Δεκαπενταύγουστο κατευθύνοντο προς την Παναγία Σουμελά, που, όπως είπαμε, ήταν παμποντιακό έθνικοθρησκευτικό κέντρο. Πέρα όμως από τη Ζύγανα, πολλοί κάτοικοι ανεφορίτ', πήγαιναν στην Παναγία Γουμερά, ή οποία έκανε πολλά θαύματα στη διαδρομή των αιώνων. Τήν έπίστευαν άκρόμη και πολλοί άλλόθρησκοι.

"Όταν έσήμανε ή ώρα του ξερριζωμού, έρημώθηκε και ή Παναγία Γουμερά. 'Από τά Ιερά αντικείμενά της διασώθηκαν ή μεγάλη Ιερά εικόνα αυτής και τό Ιερόν 'Ευαγγέλιον. Τό τελευταίον τουτο παρεδόθη υπό του άειμνήστου Θ. Θεοφυλάκτου, καταγομένου από τό χωριό Τσάτε της Χαλδίας, εις τό 'Ιερό 'Ιδρυμα 'Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης. "Ηδη και τό Ευαγγέλιον και ή Εικόνα βρίσκονται στην ανιστορηθείσα έδω στην 'Ελλάδα ομώνυμη Ιερά Μονή. 'Αλλά άς ακούσωμε άκρόμη ένα τραγούδι της περιοχής Χαλδίας, για να ποϋμε έπειτα λίγα λόγια γι' αυτή την ανιστόρηση.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Μετά την Παναγία Σουμελά, "Αγιο Γεώργιο Περιστρεφίτα και "Αγιο

Ἰωάννη Βαζελῶνα, ἀνιστορήθηκε στήν Ἑλλάδα καί ἡ Ἱερὰ Μονή Παναγίας Γουμερά. Ἡ προσπάθεια ἄρχισε τό 1971 μέ πρωταγωνιστή τό σωματεῖο "Ἀδελφότης Παναγία Γουμερά", ἔδρα Ἀθήνα καί παράρτημα στήν Θεσσαλονίκη. Ἡ μονή ἰδρύθηκε στούς πρόποδες τοῦ Μπέλλας κοντά στό χωριό Μακρυνίτσα τοῦ νομοῦ Σερρών. Στά τέλη τρέχοντος μηνός θά γίνουν τά ἐγκαίνια τῆς μονῆς, ποῦ ὑπάγεται στήν Ἱερὰ μητρόπολη Σιδηροκάστρου.

Εἶναι δίκαιο νά σημειώσωμε ὅτι στό ἔργο πρωτοστάτησε ὁ ἀείμνηστος πρόεδρος τοῦ προαναφερθέντος σωματείου μέ πολλαπλές θυσίες Σωκράτης Κλαδάς, ποῦ ἔπρεπε προσφάτως ἀγωνιζόμενος στίς ἐπιδόσεις γιά τήν ολοκλήρωση τοῦ θεάρεστου ἔργου. Τόν συμπαραστάθηκαν πολλοί Πόντιοι, δωρηταί καί εὐεργέται τῆς μονῆς. Σπουδαία συμπαράσταση πρόσφεραν οἱ κάτοικοι τῆς Μακρυνίτσας καί τῶν γύρω χωριῶν.

Ἀπό τήν περιοχή τοῦ Μπέλλας ἡ Παναγία Γουμερά, λαμπρό ἐθνικο-θρησκευτικό σύμβολο, ἀνιστορήθην ἀπό ὑπερέχουσ Ποντίους ἀκρίτας ἀγωνιστάς μέ τήν συμπαράσταση καί τῶν ἀρχῶν, θά φωτίζει τούς ἐλληνικοὺς ὀρίζοντας καί θά ὑπενθυμίζει στίς ἐπερχόμενες γενεές τίς ποντιακές παραδόσεις καί τοὺς ἐνδοξοὺς προγόνους, οἱ ὁποῖοι ἐπετέλεσαν εἰς ἀνέκδοτον τό ἐθνικοθρησκευτικό τους καθήκον.

Τό πανηγύρι τῆς Παναγίας Γουμερά στήν Μακρυνίτσα Σερρών, στίς 8 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου (γένεσις Θεοτόκου) καί ὅχι τό Δεκαπενταῖουστο, γιά νά μή συμπέση μέ τόν ἐορτασμό τῆς Παναγίας Σουμελά, θά ἀποτελέσει καί αὐτό μιὰ ἐτήσια ἐθνικοθρησκευτική ἐορτή, ὅπου οἱ Πόντιοι μαζί μέ ἄλλους γηγενεῖς ἀδελφοὺς θά ἀναπολοῦν τά περασμένα, σφυριλατώντας τήν πίστη τους στίς ἀθάνατες παραδόσεις.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Στή συνέχεια τοῦ προγράμματός μας θά σᾶς μεταδώσωμε τό καθιερωμένο ποντιακό ἀνέκδοτο. Ἀφοῦ τόν τρόπο διδασκαλίας παρωχημένων ἐποχῶν. Ὁ δάσκαλος θέλει νά δώσῃ χειροπιαστή τήν ἐννοια τῶν πτώσεων στόν μαθητή. Ὀνομαστική, Γενική κ.λ.π.. Μιλάει στήν καθαρεύουσα.

- Ἡ ὀνομαστική εἶναι ἡ πτώσις, ἥτις διατυποῦται κατόπιν τοῦ ἐρωτήματος "ποῖος; ἢ ποῖα;". Ποῖος ἦλθεν; Ὁ Γεώργιος ἦλθεν. Ἐ λοι-

πόν, ὁ Γεώργιος εἶναι πτωσίς ὀνομαστική. Προσέξατε μαθηταί. Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον; Τοῦ Γεωργίου εἶναι τὸ βιβλίον. Ἐ λοιπόν, τοῦ Γεωργίου εἶναι πτωσίς γενική. Μὲ τὴν ἐρώτησιν τίνα ἢ ποῖον, φθάνομεν εἰς τὴν αἰτιατικήν πτωσιν. Ποῖον ἐκτύπησεν ὁ διδάσκαλος; Τὸν Γεώργιον ἐκτύπησεν Παραλείπομεν τὴν δοτικήν καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν κλητικήν. Ἡ κλητική εἶναι ἡ πτωσίς, διὰ τῆς ὁποίας ἀπευθύνομεν πρόσκλησιν συνήθως. Ἀλλὰ ἐν παράδειγμα θὰ ἦτο προτιμότερον. Ὀνομαστική: Ὁ Γεώργιος. Γενική τοῦ Γεωργίου. Αἰτιατική: Τὸν Γεώργιον καὶ Κλητική, ἰδιαίτερος προσέξατε Ὁ Γεώργιε ἐλθέ πρός μεί.... Ἡκούσατε; Μὲ τὸ ὠμέγα πρῶτον "Ω:" καὶ ἔπειτα Γ ε ὦ ρ γ ι ε. Τὸν φωνάζω νὰ ἔλθῃ.

Εἶπε καὶ .Ἄλλα παραδείγματα ὁ δάσκαλος καθὼς καὶ οἱ μαθηταί. Ἡ Παλάσα, τῆς Παλάσης, τὴν Παλάσαν, ᾧ Παλάσα: κ.ο.κ.. Ὁ δάσκαλος σὲ μιά στιγμή ζητεῖ ἀπὸ ἑναν μαθητῆ νὰ κλέβῃ τὸ μισχάριον σύμφωνα μὲ τὰ ὅσα τόνισε προηγουμένως. Ὑπενθυμίζει ἰδιαίτερα ὅτι μὲ τὴν κλητική πτῶση καλοῦμε συνήθως. Ὁ Γεώργιε ἐλθέ. κ.λ.π.. Ὁ μαθητῆς ἀρχίζει.

- Ὀνομαστική, τὸ μισχάριον, γενική, τοῦ μισχαρίου. Αἰτιατική, τὸ μισχάριον.

- Ὡρατα λέει ὁ δάσκαλος καὶ κλητική;

- Κλητική... κλητική, δηλαδή πρέπει νὰ κουτίζω. Κλητική.... ᾧ... κέλε κέλε κέλε:.... Ἀέτς ἡ εἶπες με δάσκαλε;

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Στὸ ὑπόλοιπο μέρος τῆς ἐκπομπῆς μας θὰ ἀκούσετε νεοποντιακά τραγούδια. (2 σκοποί).

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἐκπομπή μας. Κοντά σας καὶ πάλι τὴν ἐρχόμενη ἐβδομάδα τὴν ἴδια μέρα καὶ ὥρα.

. Σ Η Μ Α

Ἀκούσατε τὴν λαογραφική ἐκπομπή τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Ποντιακῶν Σωματείων - Ποντιακή Ἠχώ - ποὺ γράφει καὶ ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης.-

. τὸ σῆμα σβήνει